

Werkwoordspelling: over d's, t's en 't ex-kofschip

Dit stappenplan helpt je met de belangrijkste regels van de werkwoordspelling.

Twee tips vooraf:

- De regel van 't ex-kofschip geldt alleen bij verleden tijd en voltooid deelwoord.
- Je krijgt alleen de uitgang -dt in de tegenwoordige tijd (hij vindt, hij wordt).

Stap 1: persoonsvorm of niet?

Eerst moet je uitzoeken of het werkwoord een **persoonsvorm** is.

Dat kun je op twee manieren testen. Je zin vragend maken werkt helaas niet bij samengestelde zinnen, dus:

1. Verander het werkwoord van tegenwoordige naar verleden tijd, of andersom.

Bijvoorbeeld 'leert': hij **leert** veel, hij **leerde** veel

2. Verander het werkwoord van enkelvoud naar meervoud, of andersom.

Bijvoorbeeld 'leert': hij **leert** veel, zij **leren** veel

- Kun je het woord veranderen? Ga dan naar Stap 2a: wel een persoonsvorm.
- Kun je het woord niet veranderen? (Bijvoorbeeld 'geleerd': hij heeft veel **geleerd**, hij had veel **geleerd**, zij hebben veel **geleerd**.) Ga dan naar Stap 2b: geen persoonsvorm.

Stap 2a: wel een persoonsvorm

In welke tijd (tegenwoordig of verleden) staat het werkwoord?

Tegenwoordige tijd

- ik: ik-vorm (ik smurf)
- jij/u: ik-vorm plus -t (jij smurft)
- hij/zij/het: ik-vorm plus -t (hij smurft)
- wij/jullie/zij: hele werkwoord (wij/jullie/zij smurfen)
- ik-vorm jij/je? (smurf jij?)

Verleden tijd

Mogelijkheid 1

Maak het werkwoord langer. Welke letter hoor je?

- Een -t-: bij smurfen een t: smurf**te**(n), bij tikken een t: tik**te**(n)
- Een -d-: bij rammen een d: ram**de**(n), bij durven een d: durf**de**(n)

Mogelijkheid 2

Kijk naar de laatste letter van de stam (hele werkwoord zonder -en). Zit deze letter in '**t ex-kofschip**'?

- Zo **ja**, dan krijg je ik-vorm plus -te(n). Bijvoorbeeld:
 - o smurfen zonder -en wordt smurf, dus ik-vorm smurf + -te(n): smurf**te**(n)
 - o tikken zonder -en wordt tik**k**, dus ik-vorm tik + -te(n): tik**te**(n)
- Zo **nee**, dan krijg je ik-vorm plus -de(n). Bijvoorbeeld:
 - o rammen zonder -en wordt ram**m**, dus ik-vorm ram + -de(n): ram**de**(n)
 - o durven zonder -en wordt dur**v**, dus ik-vorm durf + -de(n): durf**de**(n)

Stap 2b: geen persoonsvorm

Als het geen persoonsvorm is, stel jezelf dan de volgende vragen om erachter te komen met welk soort werkwoord je te maken hebt.

Begint het werkwoord met ge-/ver-/be-/ont- en staat hebben, zijn of worden in de zin?

Dan heb je een *voltooid deelwoord*.

Kijk naar de laatste letter van de stam (hele werkwoord zonder -en). Zit deze letter in 't **ex-kofschip**?

- Zo **ja**, dan krijg je ge-/ver-/be-/ont- plus ik-vorm plus -t. Bijvoorbeeld:
 - o smurfen zonder -en wordt smurf**f**, dus ge + ik-vorm smurf + **t**: gesmurft
 - o tikken zonder -en wordt tikk**k**, dus ge + ik-vorm tik + **t**: getikt
- Zo **nee**, dan krijg je ge-/ver-/be-/ont- plus ik-vorm plus -d. Bijvoorbeeld:
 - o rammen zonder -en wordt ramm**m**, dus ge + ik-vorm ram + **d**: geramd
 - o durven zonder -en wordt dur**v**, dus ge + ik-vorm durf + **d**: gedurfd

Begint het werkwoord met ge-/ver-/be-/ont- en zegt het iets over het zelfstandig naamwoord (de- of het-woord)?

Dan heb je een *bijvoeglijk gebruikt voltooid deelwoord*.

Bijvoorbeeld: de getikte actie, de geramde muur, de vergrote foto, de geredde kat
Het woord moet **zo kort mogelijk**. Let wel op de uitspraak!

- Bij 'vergroete foto' is het voltooid deelwoord 'vergroot' + -e. Die tweede -o heb je nu niet meer nodig, want: zo kort mogelijk.
- Bij 'de geredde kat' is het voltooid deelwoord 'gered' + e. Hier hoor je dat je wel een dubbele -dd nodig hebt. Anders heb je 'de gereede kat'.

Gaat het om het hele werkwoord met een -d erachter?

Dan heb je een *onvoltooid deelwoord*.

Bijvoorbeeld: smurfend, tikkend, rammend, durvend

Gaat het om het hele werkwoord?

Dan heb je een *infinitief*.

Bijvoorbeeld: smurfen, tikken, rammen, durven

Meer info

Ga naar taal.mijnhva.nl

© Hogeschool van Amsterdam, Studentenzaken – versie 3.1 (08.2022)